

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. gruodžio 21 d.*

Byloje C-465/10

dėl *Conseil d'État* (Prancūzija) 2010 m. liepos 5 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. rugsėjo 27 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l'Immigration

prieš

Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, teisėjai K. Schieman, L. Bay Larsen, C. Toader (pranešėja) ir E. Jarašiūnas,

* Proceso kalba: prancūzų.

generalinė advokatė E. Sharpston,
kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues ir B. Cabouat,

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos M. Szpunar,

— Europos Komisijos, atstovaujamos A. Steiblytės ir J.-P. Keppenne,

susipažinęs su 2011 m. rugsėjo 15 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą iš esmės susijęs su 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 1 t., p. 340) ir 1988 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 4253/88, nustatančio Reglamento (EEB) Nr. 2052/88 dėl struktūrinių fondų uždavinių, jų efektyvumo bei jų veiklos koordinavimo tarpusavyje, taip pat su Europos investicijų banko operacijomis ir kitais esamais finansiniais instrumentais, įgyvendinimo nuostatas (OL L 374, p. 1), iš dalies pakeisto 1993 m. liepos 20 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2082/93 (OL L 193, p. 20, toliau – Reglamentas Nr. 4253/88), išaiškinimu.
- ² Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l'Immigration (vidaus reikalų, užjūrio teritorijų, savivaldos ir imigracijos ministras, toliau – ministras) ir *Chambre de commerce et industrie de l'Indre* (Endro departamento prekybos ir pramonės rūmai, toliau – Endro PPR) dėl, be kita ko, pastarųjų iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) gautos subsidijos (toliau – ERPF subsidija) grąžinimo.

Teisinis pagrindas

Struktūrinių fondų reglamentavimas

- 3 1988 m. birželio 24 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2052/88 dėl struktūrinių fondų uždavinių, jų efektyvumo bei jų veiklos koordinavimo tarpusavyje, taip pat su Europos investicijų banko operacijomis ir kitais esamais finansiniais instrumentais (OL L 185, p. 9), iš dalies pakeisto 1993 m. liepos 20 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2081/93 (OL L 193, p. 5, toliau – Reglamentas Nr. 2052/88), 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Suderinamumas ir kontrolė

1. Struktūrinių fondų, [Europos investicinio banko (EIB)] ar kitų esamų finansinių instrumentų finansuojamos priemonės turi atitikti Sutarčių nuostatas, jų pagrindu priimtus teisės aktus ir Bendrijos politiką, įskaitant susijusią su <...> viešųjų pirkimų sutarčių sudarymu <...>.“

4 Reglamento Nr. 4253/88 23 straipsnyje numatyta:

„Finansų kontrolė

1. Siekdamos užtikrinti viešųjų ar privačių iniciatorių veiksmų sėkmę, įgyvendinamos veiksmus valstybės narės imasi priemonių, reikalingų:

- reguliariai tikrinti, ar Bendrijos finansuojamos priemonės vykdomos teisingai,
- užkirsti kelią pažeidimams ir persekioti už juos,
- išieškoti lėšas, prarastas dėl piktnaudžiavimo ar aplaidumo. Išskyrus atvejus, kai valstybė narė ir (arba) tarpininkas ir (arba) iniciatorius įrodo, kad jie nėra atsakingi už piktnaudžiavimą ar aplaidumą, valstybė narė yra subsidiariai atsakinga už nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimą. <...>

Valstybės narės informuoja Komisiją apie siekiant šių tikslų priimtas priemones, visų pirma pateikia jai kontrolės ir valdymo sistemų, sukurtų siekiant veiksmingo veiklos įgyvendinimo, aprašymą. Jos reguliariai informuoja Komisiją apie administracinių ir teisminių procesų eigą.

<...>“

- 5 1994 m. gruodžio 16 d. Komisijos sprendimo 94/1060/EB dėl Bendrojo programavimo dokumento, susijusio su Bendrijos struktūrine pagalba Centro regionui, susijusiam su 2 tikslu Prancūzijoje, patvirtinimo (tik tekstas prancūzų kalba yra autentiškas) (OL L 384, p. 83), 8 straipsnyje numatyta:

„Bendrasis programavimo dokumentas turi būti vykdomas pagal Bendrijos teisės nuostatas ir ypač <...> Bendrijos direktyvas, koordinuojančias viešųjų pirkimų procedūras.“

Direktyva 92/50/EEB

- 6 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyvos 92/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 209, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 322), iš dalies pakeistos 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva (OL L 199, p. 1) (toliau – Direktyva 92/50), 1 straipsnio a punkto pirmoje pastraipoje „viešojo paslaugų pirkimo sutartys“ apibrėžiamos kaip atlygintinio piniginio pobūdžio sutartys, kurias raštu sudaro paslaugų teikėjas ir perkančioji organizacija, o šios direktyvos 1 straipsnio b punkto pirmoje pastraipoje nurodyta, kas iš esmės yra „perkančiosios organizacijos“ – tai valstybės, regioninės ar vietos valdžios institucijos, viešosios teisės reglamentuojamos įstaigos, taip pat asociacijos, kurias sudaro viena ar daugiau tokių valdžios institucijų arba viešosios teisės reglamentuojamų įstaigų.
- 7 Direktyvos 92/50 7 straipsnyje numatyta, kad ji galioja viešojo paslaugų pirkimo sutartims, kurių apskaičiuota vertė be pridėtinės vertės mokesčio yra ne mažesnė kaip 200 000 eurų.

Reglamentas Nr. 2988/95

- 8 Pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 ir 5 konstatuojamąsias dalis „<...> Bendrijų finansiniams interesams kenkiantys teisės aktai turi būti panaikinti visose srityse“ ir šiuo atžvilgiu „neteisėtą veiką ir jai taikomas administracines priemones bei už ją skiriamas nuobaudas nustato atskirų sektorių taisyklės pagal šį reglamentą“.
- 9 Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Siekiant apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus, šiuo reglamentu nustatomos bendrosios taisyklės, reglamentuojančios vienodus patikrinimus ir administracines priemones bei nuobaudas už Bendrijos teisės aktų pažeidimus.

„Pažeidimas“ – tai bet kuris Bendrijos teisės aktų nuostatų pažeidimas, susijęs su ekonominės veiklos vykdytojo veiksmų ar neveikimo, dėl kurio Bendrijų bendrajam biudžetui ar jų valdomiems biudžetams padaroma žala sumažinant ar iš viso prarandant pajamas, gaunamas iš tiesiogiai Bendrijų vardu surinktų nuosavų lėšų, arba darant nepagrįstas išlaidas.“

- 10 Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnyje numatoma:

„1. Patraukimo atsakomybės senaties terminas – ketveri metai nuo tada, kai buvo padarytas 1 straipsnio 1 dalyje nurodytas pažeidimas. Atskirų sektorių taisyklėse gali būti nustatytas trumpesnis senaties terminas, tačiau ne trumpesnis kaip treji metai.

Jeigu pažeidimai daromi nuolat ir pakartotinai, senaties terminas skaičiuojamas nuo tos dienos, kai pažeidimas buvo baigtas. Vykdam daugiametes programas, senaties terminas nesibaigia tol, kol visiškai nebaigiama programa.

Senaties eiga nutrūksta, jeigu kompetentinga institucija imasi bet kokio su pažeidimo tyrimu ar teisminiu nagrinėjimu susijusio veiksmo, apie kurį pranešama atitinkamam asmeniui. Senaties eiga atsinaujina po kiekvieno ją nutraukusio veiksmo.

<...>

3. Valstybės narės išlaiko teisę taikyti ilgesnį laikotarpį nei atitinkamai numatyta <...> 1 <...> [dalyje].“

11 Šio reglamento 4 straipsnio 1 ir 4 dalyse skelbiama:

„1. Įvykdžius bet kokią pažeidimą, neteisingai įgyta nauda paprastai panaikinama:

— įpareigojant sumokėti nustatytas sumas arba grąžinti neteisėtai įgytas sumas,

<...>

4. Šiame straipsnyje numatytos priemonės nelaikomos nuobaudomis.“

Pagrindinės bylos aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

- 12 1995 m. gruodžio 5 d. Endro PPR prefektui pateikė prašymą suteikti ERPF subsidiją vykdyti vadinamajai „Objectif Entreprises“ operacijai, kurios tikslas – ieškoti Prancūzijos ir užsienio investuotojų, galinčių įsisteigti Endro departamente.
- 13 Dėl šio prašymo 1996 m. gruodžio 20 d. Endro prefektas ir Endro PPR pasirašė sutartį dėl iš viso 400 000 FRF (60 979,60 euro) dydžio ERPF subsidijos suteikimo. Be kita ko, sutartyje buvo nuorodos į reglamentus Nr. 2081/93 ir 2082/93. Ši parama buvo pervesta dviem dalimis: pirmoji 100 000 FRF suma – 1997 m. gruodžio 17 d., o antroji 300 000 FRF suma – 1998 m. gruodžio 8 dieną.
- 14 Taip pat iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sprendimo matyti, kad Endro PPR tai pačiai operacijai gavo dvi nacionalines subsidijas. Kitos vietos valdžios institucijos taip pat būtų turėjusios papildomai finansuoti šią operaciją.
- 15 „Objectif Entreprises“ operacijos vykdymas buvo tikrinamas remiantis 2000 m. gegužės 9 d. Centro regiono prefekto laišku. Šis patikrinimas, atliktas 2000 m. birželio 14 d. Endro PPR patalpose, buvo užbaigtas parengus 2001 m. kovo 14 d. ataskaitą, kuri 2001 m. liepos 18 d. perduota Endro PPR. Šioje ataskaitoje, pavadintoje „Europos struktūrinių fondų panaudojimo auditas“, be kita ko, buvo padaryta išvada, kad buvo nesilaikoma viešųjų pirkimų reglamentavimo, kiek tai susiję su Endro PPR sudaryta sutartimi su bendrove *DDB-Needham* dėl šios operacijos vykdymo.

- 16 Šiuo atžvilgiu šioje ataskaitoje buvo nurodyta, kad Endro PPR organizavo konkurso procedūrą, apie kurią buvo paskelbta 1995 m. lapkričio 4 d. *bulletin officiel des annonces des marchés publics* (B.O.A.M.P.). Iš šios ataskaitos taip pat matyti, kad 1995 m. gruodžio 8 d. susirinkusi Endro PPR konkurso komisija nusprendė sudaryti aptariamą sutartį su bendrove *DDB-Needham*, nurodžiusi, kad turi būti pasirinktas šis, o ne vienintelis kitas pasiūlymas, nes ši bendrovė pasiūlė gero turinio ir mažesnių sąnaudų projektą.
- 17 Tačiau ataskaitoje buvo nurodyta, kad, pirma, Endro PPR ir bendrovės *DDB-Needham* sudarytoje sutartyje nebuvo pasirašymo datos ir, antra, operacijos bylos santraukos raštą 1995 m. rugsėjo 27 d. Endro PPR nusiuntė Endro prefektui ir jame nurodė, kad „[Endro PPR] pasirinko agentūrą *DDB-Needham*“.
- 18 Šioje ataskaitoje taip pat buvo padaryta išvada, kad „šie duomenys leidžia manyti, jog vėliau atliktos konkurso procedūros tikslas buvo tik formaliai įtvirtinti jau pagal sutartį (be datos) egzistavusią teisinę situaciją“. Kadangi datų nesutapimas *de facto* reiškė pažeidimą, toje pačioje ataskaitoje buvo nurodyta, kad jei būtų buvę laikomasi viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių, visų pirma paskelbimo *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*, būtų buvę galima gauti analogišką pasiūlymą už mažesnę kainą. Todėl šios ataskaitos autoriai mano, kad ši hipotezė galėjo pateisinti reikalavimą grąžinti visą ERPF subsidiją.
- 19 2002 m. sausio 23 d. sprendimu Endro prefektas nurodė Endro PPR, kad atsižvelgiant į tai, jog nebuvo laikomasi viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių samdant paslaugų teikėją, atsakingą už „Objectif Entreprises“ operacijos vykdymą, subsidijos, ypač gautos iš ERPF, turi būti grąžintos.

- 20 Endro PPR pateikė skundą dėl Endro prefekto mokėjimo reikalavimų vykdymo, atitinkantį reikalaujamas sumas. Šis skundas buvo atmestas numanomu regiono *Trésorier-payeur général* (vyriausiojo išdininko) sprendimu.
- 21 Endro PPR pareiškė ieškinius dėl 2002 m. sausio 23 d. Endro prefekto sprendimo panaikinimo *tribunal administratif de Limoges* (Limožo administracinis teismas), kuris juos atmetė 2004 m. birželio 3 d. sprendimais.
- 22 Nagrinėdamas Endro PPR apeliacinį skundą *cour administrative d'appel de Bordeaux* (Bordo apeliacinis administracinis teismas) 2007 m. birželio 12 d. sprendimu panaikino šiuos sprendimus ir, be kita ko, 2002 m. sausio 23 d. Endro prefekto sprendimą bei jo mokėjimų reikalavimus. Šiuo atžvilgiu šis teismas nusprendė, kad Endro prefektūros tarnybos buvo informuotos laišku, kurį 1995 m. rugsėjo 27 d. joms išsiuntė Endro PPR, apie pastarųjų pasirinkimą pasinaudoti bendrovės *DDB-Needham* paslaugomis. Šios tarnybos buvo informuotos apie pasirinkimą iki konkurso paskelbimo, nes, pirma, konkurso komisija, pasiūlusi pritarti šios bendrovės kandidatūrai, susirinko 1995 m. gruodžio 8 d., ir, antra, sutartis buvo pasirašyta 1996 m. gegužės 29 d. dalyvaujant Endro prefektui.
- 23 Konstatavęs, kad Endro PPR nepaisė viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių, jiems taikytinų vykdant viešąjį pirkimą, apie kurį, be to, nebuvo paskelbta *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*, *cour administrative d'appel de Bordeaux* (Bordo administracinis apeliacinis teismas) vis dėlto nusprendė, kad tarp Endro prefekto ir Endro PPR sudaryta sutartis dėl ERPF subsidijos suteikimo visiškai nebuvo susijusi su viešuoju pirkimu, joje nebuvo numatytas reikalavimas pateikti visus dokumentus, leidžiančius patikrinti, ar laikomasi viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių, ir galiausiai, kad nei Reglamento Nr. 2988/95 tikslas, nei poveikis nebuvo susiję su galimybės nacionalinėms institucijoms suteikimu susigrąžinti Bendrijos fondų pagalbą nacionalinėje teisėje nenumatytais atvejais.

- ²⁴ Taigi *cour administrative d'appel de Bordeaux* nusprendė, kad, pirma, nei administracijos atsakovės nurodytose nuostatose, nei 1996 m. gruodžio 20 d. sutarties dėl ERPF subsidijos sąlygose nėra numatyta sąlyga subsidijai suteikti, pagal kurią galima Endro PPR sudaryta sutartis dėl šios operacijos įvykdymo turi atitikti viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklės. Antra, šis teismas nurodė, kad jeigu valstybinės tarnybos 1995 m. rugsėjo 27 d. buvo informuotos apie bendrovės *DDB-Needham* pasirinkimą prieš konkurso procedūros pradžią, neturi būti laikoma, kad vėliau suteiktoms subsidijoms implicitiškai turi būti taikoma ši sąlyga.
- ²⁵ 2007 m. rugpjūčio 16 d. ministras pateikė kasacinį skundą *Conseil d'État* dėl 2007 m. birželio 12 d. *cour administrative d'appel de Bordeaux* sprendimo.
- ²⁶ Šiomis aplinkybėmis *Conseil d'État* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Dėl teisinio pagrindo, lemiančio pareigą išieškoti Endro PPR suteiktą pagalbą, buvimo:

Kai perkančioji organizacija, gavusi ERPF subsidijas, įgyvendindama subsidijuojamą priemonę nesilaikė vienos ar kelių viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių, nors neginčijama, kad priemonė buvo tinkama šio fondo paramai gauti ir kad ji buvo įgyvendinta, ar kokia nors Bendrijos teisės nuostata, būtent įtvirtinta <...> Reglamente (EEB) Nr. 2052/88 ir <...> Reglamente (EEB) Nr. 4253/88, pagrindžia pareigą išieškoti subsidijas? Jei tokia nuostata yra, ar minėta pareiga galioja

bet kokiam viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių pažeidimui, ar tik kai kuriems iš jų? Pastaruoju atveju kokiems?

2. Jei bent į dalį pirmojo klausimo būtų atsakyta teigiamai [kiek tai susiję su nepagrįstai suteiktos pagalbos išieškojimo būdais]:

a) Ar ERPF pagalbą gavusios perkančiosios organizacijos nesilaikymas vienos ar kelių viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių renkantis už subsidijuojamos priemonės įgyvendinimą atsakingą paslaugų teikėją yra pažeidimas, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 2988/95? Ar aplinkybė, kad kompetentinga nacionalinė institucija sprendimo suteikti ERPF pagalbą priėmimo momentu negalėjo nežinoti, jog pagalbą gausiantis subjektas pažeidė viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisykles, dar iki pagalbos suteikimo pasamdęs už minėtos institucijos finansuojamos priemonės įgyvendinimą atsakingą paslaugų teikėją, gali turėti įtakos kvalifikuojant pažeidimą, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 2988/95?

b) Jei į <...> 2 klausimo a dalį būtų atsakyta teigiamai ir atsižvelgiant į tai, kad Teisingumo Teismas 2009 m. sausio 29 d. [Sprendime] *Hauptzollamt Hamburg-Jonas prieš Josef Vosding Schlacht, Kühl- und Zerlegebetrieb GmbH & Co*, <...> nusprendė, jog Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnyje numatytas senaties terminas taikomas administracinėms priemonėms, kaip antai ūkio subjekto nepagrįstai gautos pagalbos išieškojimui dėl jo padarytų pažeidimų:

— ar senaties termino eigos pradžia reikia laikyti datą, kai pagalba buvo pervesta jos gavėjui, ar datą, kai šis panaudojo gautą subsidiją atsiskaityda-

mas su paslaugų teikėju, pasamdytu pažeidžiant vieną ar kelias viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisykles?

- ar senaties terminas nutrūksta, kai kompetentinga nacionalinė institucija persiunčia subsidijos gavėjui tikrinimo ataskaitą, kurioje konstatuojamas viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių nesilaikymas ir dėl to nacionalinė institucija raginama išieškoti pervestas sumas?
 - kai valstybė narė pasinaudoja jai Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalimi suteikta galimybe taikyti ilgesnį senaties terminą, būtent kai Prancūzijoje taikomas bendrasis senaties terminas, ginčo aplinkybių atsiradimo metu nustatytas Civilinio kodekso 2262 straipsnyje, pagal kurį: „Tiek daiktine, tiek prievoline teise pagrįstiems ieškiniams taikomas trisdešimties metų senaties terminas <...>“, ar tokio termino atitiktį Bendrijos teisei ir, konkrečiai kalbant, proporcingumo principui, reikia vertinti atsižvelgiant į maksimalų senaties terminą, numatytą nacionalinės teisės akte, kuriuo naudojamas kaip teisiniu pagrindu nacionalinės administracijos reikalavimui išieškoti lėšas, ar atsižvelgiant į konkrečiu atveju faktiškai taikomą terminą?
- c) Jei atsakymas į 2 klausimo a dalį būtų neigiamas, ar Bendrijos finansiniai interesai yra kliūtis teismui tokios, kaip antai nagrinėjama šioje byloje, pagalbos suteikimui taikyti nacionalines nuostatas dėl teises sukuriančių sprendimų atšaukimo, pagal kurias, išskyrus nebuvimo, apgaulingo gavimo ar gavėjo prašymo atvejus, administracija gali atšaukti teises sukuriantį individualų neteisėtą sprendimą tik per keturis mėnesius nuo jo priėmimo, tačiau su pagalbos teikimu susijusiame individualiame administraciniame sprendime gali būti numatytos naikinamosios sąlygos, kurių įvykdymas leidžia išieškoti pagalbą

nenustatant jokių terminų; tačiau reikėtų patikslinti, kad *Conseil d'État* nusprendė, jog šią nacionalinę taisyklę reikia aiškinti taip, kad taikant Bendrijos teisės aktą nepagrįstai suteiktos pagalbos gavėjas ja gali remtis tik jei veikė sąžiningai?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- ²⁷ Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar tokiomis aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, Reglamento Nr. 4253/88 23 straipsnio 1 dalies trečia įtrauka, skaitoma kartu su Reglamento Nr. 2053/88 7 straipsnio 1 dalimi, sudaro teisinį pagrindą, leidžiantį nacionalinėms institucijoms iš gavėjo išieškoti visas ERPF subsidijas, motyvuojant tuo, kad jis, kaip „perkančioji organizacija“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 92/50, nesilaikė šios direktyvos nuostatų, susijusių su viešaisiais paslaugų pirkimais, kurių tikslas buvo įgyvendinti operaciją, kuriai gavėjas ir gavo šią subsidiją.

- ²⁸ Reikia priminti, kad pagrindinėje byloje konstatuota, jog Endro PPR buvo perkančioji organizacija, aptariamoms viešojo paslaugų pirkimo sutarties suma buvo didesnė nei Direktyvos 92/50 7 straipsnyje nustatyta 200 000 eurų riba ir sudarydami šią sutartį Endro PPR nesilaikė tokios rūšies viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių,

numatytų Direktyvoje 92/50, būtent pasirinkdami rangovą prieš paskelbdami pranešimą apie konkursą, be to, šis pranešimas nebuvo paskelbtas *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*.

- 29 Šiuo atžvilgiu pagal Reglamento Nr. 2052/88 7 straipsnio 1 dalį, ar Bendrija finansuos projektą, priklauso nuo to, ar pagalbos gavėjas laikosi „paslaugų viešųjų pirkimų“ procedūrų, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 92/50, kai šis paramos gavėjas yra „perkančioji organizacija“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, ir kai viešasis pirkimas, kuriuo pasinaudodamas pagalbos gavėjas tikisi įgyvendinti projektą, viršija Direktyvos 92/50 7 straipsnyje numatytą ribą (šiuo klausimu žr. 1998 m. sausio 15 d. Sprendimo *Mannesmann Anlagenbau Austria ir kt.*, C-44/96, Rink. p. I-73, 48 ir 49 punktus).
- 30 Taikant Reglamento Nr. 4253/88 23 straipsnio 1 dalį valstybės narės, siekdamos užtikrinti viešųjų ar privačių iniciatorių veiksmų sėkmę, įgyvendindamos veiksmus imasi priemonių, reikalingų reguliariai tikrinti, ar Europos Sąjungos finansuojamos priemonės vykdomos teisingai, užkirsti kelią pažeidimams ir persekioti už juos bei išieškoti lėšas, prarastas dėl piktnaudžiavimo ar aplaidumo (2008 m. kovo 13 d. Sprendimo *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ir kt.*, C-383/06-C-385/06, Rink. p. I-1561, 37 punktą).
- 31 Kadangi iš Reglamento Nr. 2052/88 7 straipsnio 1 dalies aiškiai matyti, kad iš Sąjungos biudžeto finansuojamos priemonės turi būti vykdomos visiškai pagal direktyvas, susijusias su viešaisiais pirkimais, Sąjungos subsidijos gavėjo, kaip „perkančiosios organizacijos“ Direktyvoje 92/50 numatytų taisyklių pažeidimas vykdančią operaciją, kuriai skirta ši subsidija, yra Reglamento Nr. 4253/88 23 straipsnio 1 dalyje numatytas pažeidimas, o šio gavėjo veiksmai, atsižvelgiant į atvejį, turi būti kvalifikuojami kaip „piktnaudžiavimas“ ar „aplaidumas“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

- 32 Taikant Reglamento Nr. 4253/88 23 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, skaitomą kartu su Reglamento Nr. 2052/88 7 straipsnio 1 dalimi, jei ERPF finansuojamų priemonių tyrimas atskleidžia šių priemonių atlikimo sąlygų, šiuo atveju sąlygos, susijusios su tuo, ar laikomasi viešuosius pirkimus reglamentuojančių Sąjungos teisės aktų, kai finansavimo gavėjas yra perkančioji organizacija, pažeidimą, valstybė narė, kuri suteikė ERPF finansinę paramą, siekdama užkirsti kelią pažeidimams ir persekioti už juos, gali atšaukti šią paramą ir pareikalauti iš gavėjo grąžinti finansavimą (šiuo klausimu žr. 2004 m. sausio 22 d. Sprendimo *COPPI*, C-271/01, Rink. p. I-1029, 48 punktą).
- 33 Šiuo atžvilgiu teisinis pagrindas išieškoti yra Reglamentas Nr. 4253/8, o ne Reglamentas Nr. 2988/95, kuriame nustatytos tik bendrosios kontrolės ir sankcijų, siekiant apsaugoti Sąjungos finansinius interesus, taisyklės. Taigi išieškoma turi būti remiantis minėto reglamento 23 straipsnio 1 dalimi (žr. minėto Sprendimo *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ir kt.* 39 punktą).
- 34 Tačiau reikia priminti, kad bet kokia valstybės narės diskrecija dėl reikalavimo ar atsisakymo reikalauti grąžinti nepagrįstai ar neteisėtai išmokėtas Bendrijos lėšas tikslingumo būtų nesuderinama su Reglamento Nr. 4253/88 23 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje administracinėms institucijoms nustatyta pareiga išreikalauti nepagrįstai ar neteisėtai sumokėtas lėšas (žr. minėto Sprendimo *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ir kt.* 38 punktą).
- 35 Iš to matyti, kad Reglamento Nr. 4253/88 23 straipsnio 1 dalimi valstybėms narėms nustatoma pareiga, nereikalaujant nacionalinėje teisėje nustatyto igaliojimo, išreikalauti dėl pažeidimų ar aplaidumo prarastas lėšas (žr. minėto Sprendimo *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ir kt.* 40 punktą).

- 36 Kalbant apie šį aspektą, reikia pastebėti, kaip tai padarė Prancūzijos vyriausybė, kad dėl tokio pažeidimo neteisėtai gautos lėšos gali būti laikomos gavėjo „prarastomis dėl piktnaudžiavimo ar aplaidumo“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Iš tiesų, kalbant apie pareigą išieškoti „dėl piktnaudžiavimo ar aplaidumo prarastas lėšas“, Reglamento Nr. 4253/88 23 straipsnio 1 dalyje toliau pabrėžiama, kad, išskyrus atvejus, kai valstybė narė ir (arba) tarpininkas ir (arba) iniciatorius įrodo, kad jie neatsako už piktnaudžiavimą ar aplaidumą, valstybė narė yra subsidiariai atsakinga už „nepagrįstai sumokėtų sumų“ grąžinimą. Taigi šioje nuostatoje šios dvi sąvokos sujungiamos.
- 37 Pagrindinėje byloje taip pat kyla klausimas, ar vykdant veiksmus, kai subsidijos gavėjas, kaip perkančioji organizacija, nepaiso viešiesiems pirkimams taikomų taisyklių, nacionalinė valdžios institucija gali, remdamasi Reglamento Nr. 4253/88 23 straipsnio 1 dalies trečia įtrauka, reikalauti grąžinti visą šią subsidiją, nors iš dalies ERPF finansuojamos priemonės buvo iš tiesų įvykdytos.
- 38 Šiuo atžvilgiu reikia pabrėžti, kad, pirma, pažeidus pareigas, kurių laikytis labai svarbu, siekiant gero Bendrijos sistemos funkcionavimo, kaip antai, kylančio iš Direktyvos 92/50, kiek tai susiję su ERPF finansuojamų priemonių vykdymu, galima netekti Sąjungos teisės aktuose numatytos teisės (šiuo klausimu žr. 1995 m. spalio 12 d. Sprendimo *Cereol Italia*, C-104/94, Rink. p. I-2983, 24 punktą; 2002 m. sausio 24 d. Sprendimo *Conserve Italia prieš Komisiją*, C-500/99 P, Rink. p. I-867, 100–102 punktus ir 2004 m. gruodžio 16 d. Nutarties *APOL ir AIPO prieš Komisiją*, C-222/03 P, 53 punktą).
- 39 Antra, dėl piktnaudžiavimo ar aplaidumo prarastų sumų išieškojimas turėtų būti taikomas tik tais atvejais, kai nebuvo įgyvendintos visos iš struktūrinių fondų finansuojamos priemonės ar jų dalis (šiuo klausimu žr. 2006 m. sausio 19 d. Sprendimo *Comunità montana della Valnerina prieš Komisiją*, C-240/03 P, Rink. p. I-731, 77 punktą).

40 Nors, aišku, negalima atmesti galimybės, kaip tai pažymi Komisija, jog taikant proporcingumo principą nustačius nedidelį pažeidimą būtų grąžinama tik dalis išmokėtų lėšų, reikia priminti, kad bet kuriuo atveju, jei vykdant ERPF finansuojamas priemonės konstatuojama, jog gavėjas padarė vieną iš pagrindinių pareigų, numatytų Direktyvoje 92/50, pažeidimą, kaip antai susijusį su sprendimu sudaryti sutartį prieš pradedant konkurso procedūrą, be to, pranešimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* nepaskelbimu, galimybė, kad už tokį pažeidimą bus baudžiama visiškai nutraukiant pagalbos mokėjimą, yra vienintelė, kuri galėtų turėti geram struktūrinių fondų valdymui būtiną atgrasantį poveikį (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Conserve Italia prieš Komisiją* 101 punktą).

41 Atsižvelgiant į tai, kas minėta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, Reglamento Nr. 4253/88 23 straipsnio 1 dalies trečia įtrauka, skaitoma kartu su Reglamento Nr. 2052/88 7 straipsnio 1 dalimi, sudaro teisinį pagrindą, leidžiantį nacionalinėms institucijoms nereikalaujant nacionalinėje teisėje nustatyto įgaliojimo iš gavėjo išieškoti visas ERPF subsidijas, motyvuojant tuo, kad jis, kaip „perkančioji organizacija“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 92/50, nesilaikė šios direktyvos nuostatų, susijusių su viešaisiais paslaugų pirkimais, kurių tikslas buvo įgyvendinti operaciją, kuriai gavėjas ir gavo šią subsidiją.

Dėl antrojo klausimo a punkto

42 Antrojo klausimo a punktu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar ERPF subsidiją gavusios perkančiosios organizacijos nesilaikymas Direktyvoje 92/50 numatytų viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių sudarant

sutartį dėl subsidijuojamų priemonių vykdymo yra „pažeidimas“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnį, ir, atsakius į šį klausimą teigiamai, ar aplinkybė, kad kompetentinga nacionalinė institucija, suteikusi šią subsidiją, negalėjo nežinoti, jog gavėjas jau apsisprendė dėl paslaugų teikėjo, kuriam patikės įgyvendinti subsidijuojamą priemonę, turi įtakos tokiam kvalifikavimui.

- ⁴³ Pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnį pažeidimas yra bet kuris Sąjungos teisės aktų nuostatų pažeidimas, susijęs su ekonominės veiklos vykdytojo veiksmais ar neveikimu, dėl kurio Sąjungos bendrajam biudžetui ar jos valdomiems biudžetams padaroma žala sumažinant ar iš viso prarandant pajamas, gaunamas iš tiesiogiai Sąjungos vardu surinktų nuosavų lėšų, arba darant nepagrįstas išlaidas.
- ⁴⁴ „Pažeidimo“ sąvoka, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 2988/95, reiškia bet kurią Sąjungos teisės aktų nuostatų pažeidimą, atsirandantį iš ekonominės veiklos vykdytojo veiksmų ar neveikimo, todėl šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyta senaties taisyklė netaikoma patraukiant atsakomybėn už pažeidimus, padarytus dėl nacionalinės valdžios institucijų klaidų suteikiant finansinę paramą Sąjungos vardu ir iš jos biudžeto (šiuo klausimu žr. 2009 m. sausio 15 d. Sprendimo *Bayerische Hypotheken- und Vereinsbank*, C-281/07, Rink. p. I-91, 20–22 punktus).
- ⁴⁵ Tokiomis aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, nepaisant viešosios teisės reglamentuojamo juridinio asmens statuso, Endro PPR, kaip subsidijos iš Sąjungos biudžeto gavėjai, siekiant taikyti Reglamentą Nr. 2988/95, gali būti prilyginti veiklos vykdytojui, kuris kaltinamas pažeidęs Sąjungos teisės nuostatą. Tačiau šiuo atžvilgiu yra aišku, kad tariamas viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių, numatytų Direktyvoje 92/50, pažeidimas kyla iš Endro PPR veiksmų, o ne iš valdžios institucijos, kuri jiems suteikė ERPF subsidiją Sąjungos vardu ir iš jos biudžeto.

- ⁴⁶ Tiek, kiek ir, kaip matyti būtent iš Reglamento Nr. 2052/88 7 straipsnio 1 dalies, iš struktūrinių fondų neturi būti finansuojami veiksmai, vykdomi pažeidžiant Direktyvą 92/50, dėl ERPF subsidijos gavėjo, kaip perkančiosios organizacijos, viešųjų paslaugų pirkimų, siekiant įgyvendinti subsidijuojamas priemones, taisyklių pažeidimo būtų patiriamos nepagrįstos išlaidos ir taip padaroma žala Sąjungos biudžetui.
- ⁴⁷ Iš tiesų reikia pabrėžti, kad net tikslaus finansinio poveikio neturintys pažeidimai gali labai paveikti finansinius Sąjungos interesus (žr. 2005 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Airija prieš Komisiją*, C-199/03, Rink. p. I-8027, 31 punktą).
- ⁴⁸ Aplinkybė, kad kompetentingas valdžios institucijas subsidijos gavėjas informavo apie rangovo pasirinkimą prieš konkurso procedūros, susijusios su aptariamos sutarties sudarymu, pradžia, savaime neturi įtakos „pažeidimo“ kvalifikavimui, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio antrą pastraipą (pagal analogiją žr. 2006 m. kovo 16 d. Sprendimo *Emsland-Stärke*, C-94/05, Rink. p. I-2619, 62 punktą).
- ⁴⁹ Atsižvelgiant į tai, kas minėta, į antrojo klausimo a punktą reikia atsakyti taip, kad ERPF subsidiją gavusios perkančiosios organizacijos nesilaikymas Direktyvoje 92/50 numatytų viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių sudarant sutartį dėl subsidijuojamų priemonių vykdymo yra „pažeidimas“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnį, net jei kompetentinga nacionalinė institucija, suteikusi šią subsidiją, negalėjo nežinoti, kad gavėjas jau apsisprendė dėl paslaugų teikėjo, kuriam patikės įgyvendinti subsidijuojamas priemones.

Dėl antrojo klausimo b punkto pirmos ir trečios įtraukų

- 50 Antrojo klausimo b punkto pirmą ir antrą įtraukomis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori iš esmės sužinoti, nuo kada tokiomis aplinkybėmis, kai ERPF subsidijos gavėjas, kaip perkančioji organizacija, sudarydamas sutartį dėl subsidijuojamų priemonių vykdymo, nesilaikė viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių, numatytų Direktyvoje 92/50, pradedamas skaičiuoti ketverių metų senaties terminas, numatytas Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje, ir jei toks terminas nutrūksta, pagal šio 3 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą kompetentinga nacionalinė institucija persiunčia subsidijos gavėjui tikrinimo ataskaitą, kurioje konstatuojamas viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių nesilaikymas ir dėl to pripažįstama, kad nacionalinė institucija gali reikalauti grąžinti pervestas sumas.
- 51 Reikia priminti, kad Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 1 dalyje nustatomos „bendrosios taisyklės, reglamentuojančios vienodus patikrinimus ir administracines priemones bei nuobaudas už Bendrijos teisės aktų pažeidimus“, ir, kaip matyti iš šio reglamento trečios konstatuojamosios dalies, tam, kad „<...> Bendrijų finansiniams interesams kenkiantys teisės aktai turi būti panaikinti visose srityse“.
- 52 Priimdamas Reglamentą Nr. 2988/95, ypač jo 3 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė įtvirtinti bendrą šiai sričiai taikomą senaties termino taisyklę, kuria siekė apibrėžti visose valstybėse narėse taikomą minimalų terminą ir atsisakyti galimybės susigrąžinti iš Sąjungos biudžeto neteisėtai gautas sumas, nuo pažeidimo, susijusio su ginčijamoms išmokoms, padarymo praėjus ketveriems metams (2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Corman*, C-131/10, Rink. p. I-14199, 39 punktas ir 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Ze Fu Fleischhandel et Vion Trading*, C-201/10 ir C-202/10, Rink. p. I-3545, 24 punktas).

- 53 Ši senaties taisyklė taikoma šio reglamento 4 straipsnyje numatytiems pažeidimams, kurie kelia grėsmę Sąjungos finansiniams interesams (žr. 2004 m. birželio 24 d. Sprendimo *Handlbauer*, C-278/02, Rink. p. I-6171, 34 punktą ir minėto 2009 m. sausio 29 d. Sprendimo *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb ir kt.* 22 punktą).
- 54 Pagrindinėje byloje, atsižvelgiant į jos aplinkybes, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas svarsto senaties termino pradžios nustatymo klausimą, ar reikia laikytis pagalbos išmokėjimo gavėjui datos, ar datos, kai šis gavėjas panaudojo šią subsidiją atlygindamas paslaugų teikėjui, pasamdytam nesilaikant Direktyvoje 92/50 numatytų viešojo paslaugų pirkimo taisyklių.
- 55 Šiuo atžvilgiu, kadangi Sąjungos biudžeto lėšos negali būti naudojamos priemonėms, vykdomoms pažeidžiant Direktyvos 92/50 nuostatas, reikia nuspręsti, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, gavėjui suteiktos lėšos tampa neteisėtos nuo momento, kai gavėjas pažeidžia šias nuostatas.
- 56 Kalbant apie tokį viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių, numatytų Direktyvoje 92/50, kuri buvo priimta siekiant panaikinti laisvo paslaugų teikimo kliūtis ir apsaugoti valstybėje narėje įsisteigusio veiklos vykdytojo, ketinančio teikti paslaugas perkančiosioms organizacijoms, įsisteigusioms kitose valstybėse narėse, interesus, pažeidimą (visų pirma žr. 2001 m. spalio 18 d. Sprendimo *SIAC Construction*, C-19/00, Rink. p. I-7725, 32 punktą), reikia priminti, kad jei nesilaikoma Direktyvos 92/50 nuostatų, tai per visą sutarties, sudarytos pažeidžiant šios direktyvos nuostatas, vykdymo laiką kenkiama laisvam paslaugų teikimui (žr. 2003 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-20/01 ir C-28/01, Rink. p. I-3609, 36 punktą ir 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-503/04, Rink. p. I-6153, 29 punktą).

- 57 Iš tiesų, nors kai kurios direktyvų, susijusių su viešaisiais pirkimais, nuostatos leidžia valstybėms narėms palikti galioti sutarčių, sudarytų pažeidžiant šias direktyvas, pasekmes ir gina rangovo teisėtus lūkesčius, jų poveikis, nesusiaurinant vidaus rinką įsteigiančių Sutarties nuostatų taikymo srities, negali būti toks, kad perkančiosios organizacijos elgesys Sąjungos biudžeto atžvilgiu būtų pripažintas atitinkančiu Sąjungos teisę po tokių sutarčių sudarymo (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų 2003 m. balandžio 10 d. *Komisija prieš Vokietiją* 39 punktą ir 2007 m. liepos 18 d. *Komisija prieš Vokietiją* 33 punktą).
- 58 Iš to matyti, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, ERPF subsidijos gavėjo Direktyvoje 92/50 nustatytų taisyklių pažeidimas įgyvendinant subsidijuojamas priemones, kai dėl tokio pažeidimo patiriamos nepagrįstos išlaidos ir daroma žala Sąjungos biudžetui, ir kuris tęsiasi per visą neteisėtai tarp paslaugų teikėjo ir šios subsidijos gavėjo sudarytos sutarties vykdymo laiką, turi būti laikomas „pažeidimu, daromu nuolat“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.
- 59 Pagal šią nuostatą senaties terminas, taikomas neteisėtai gavėjui išmokėtos subsidijos išieškojimui, pradedamas skaičiuoti nuo dienos, kai pažeidimas buvo baigtas. Todėl aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, tiek, kiek sutartis, susijusi su ERPF subsidijuojamų priemonių vykdymu, nebuvo nutraukta, bet buvo įvykdyta, Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatytas ketverių metų senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo dienos, kai neteisėtai sudaryta viešojo pirkimo sutartis buvo įvykdyta.
- 60 Kalbant apie klausimą, ar patikrinimo ataskaitos, kurioje konstatuojamas viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių pažeidimas, perdavimas yra su pažeidimo tyrimu ar teisminiu nagrinėjimu susijęs veiksmas, dėl kurio gali nutrūkti senaties eiga pagal

Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą, reikia priminti, kad paprastai senaties terminas atlieka teisinio saugumo funkciją ir kad tokia funkcija nebūtų visiškai įgyvendinama, jei Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalyje nurodytas senaties terminas galėtų būti nutraukiamas dėl kiekvieno nacionalinės administracijos bendro patikrinimo, neturinčio ryšio su įtariamais pažeidimais, pakankamai glaudžiai susijusiais su nurodytomis operacijomis (žr. minėto Sprendimo *Handlbauer* 40 punktą).

⁶¹ Vis dėlto, kai nacionalinės valdžios institucijos pateikia asmeniui atskaitą apie nustatytą jo padarytą pažeidimą, susijusį su konkrečia operacija, prašymą pateikti su šia operacija susijusios papildomos informacijos ar taiko jam su šia operacija susijusią sankciją, jos imasi pakankamai konkrečių veiksmų, susijusių su pažeidimo tyrimu ar teisminiu nagrinėjimu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą (2010 m. spalio 28 d. Sprendimo *SGS Belgium ir kt.*, C-367/09, Rink. p. I-10761, 69 punktas).

⁶² Atsižvelgiant į tai, kas minėta, į antrojo klausimo b punkto pirmą ir antrą įtraukas reikia atsakyti taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, ERPF subsidijos gavėjas, kaip perkančioji organizacija, nesilaikė Direktyvos 92/50 viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių, kai sudarė sutartį dėl subsidijuojamų priemonių vykdymo:

— aptariamas pažeidimas turi būti laikomas „pažeidimu, daromu nuolat“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, ir todėl šioje nuostatoje numatytas ketverių metų senaties terminas, taikomas neteisėtai šiam gavėjui išmokėtos subsidijos išieškojimui, pradedamas skaičiuoti nuo dienos, kai neteisėtai sudaryta viešojo pirkimo sutartis buvo įvykdyta,

- tikrinimo ataskaitos, kurioje konstatuojamas viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių nesilaikymas, ir dėl to nacionalinė institucija raginama reikalauti grąžinti pervestas sumas, perdavimas subsidijos gavėjui yra veiksmas, pakankamai susijęs su „pažeidimo“ tyrimu ar teisminiu nagrinėjimu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą.

Dėl antrojo klausimo b punkto trečios įtraukos

- ⁶³ Antrojo klausimo b punkto trečioje įtraukoje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar atsižvelgiant į proporcingumo principą valstybė narė gali išieškodama neteisėtai iš Sąjungos biudžeto gautą naudą išieškojimui taikyti trisdešimties metų senaties terminą, kaip ilgesnį senaties terminą, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalį.
- ⁶⁴ Esant šioje nuostatoje numatytai galimybei, valstybės narės išlaiko didelę diskreciją nustatyti ilgesnius senaties terminus, kuriuos ketina taikyti, kai padaromas Sąjungos finansiniams interesams kenkiantis pažeidimas (minėto Sprendimo *Corman* 54 punktą).
- ⁶⁵ Tačiau, atsižvelgiant į Sąjungos finansinių interesų apsaugos tikslą, dėl kurio Sąjungos teisės aktų leidėjas manė, jog ketverių ar net trejų metų senaties terminas pats savaime yra pakankamai ilgas, kad nacionalinės valdžios institucijos galėtų patraukti atsakomybės asmenis už pažeidimus, kenkiančius šiems finansiniams interesams ir dėl kurių gali būti imamasi tokių priemonių, kaip antai neteisėtai gautos naudos išieškojimas, minėtoms valdžios institucijoms suteikiant 30 metų terminą viršijama tai, kas yra būtina rūpestingai administracijai (žr. minėto Sprendimo *Ze Fu Fleischhandel et Vion Trading* 43 punktą).

- ⁶⁶ Taigi į antrojo klausimo b punkto trečią įtrauką reikia atsakyti taip, kad įgyvendinant Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalimi suteiktą valstybių narių teisę, pagal proporcingumo principą draudžiama taikyti trisdešimties metų senaties terminą išieškant neteisėtai iš Sąjungos biudžeto gautą naudą.

Dėl antrojo klausimo c punkto

- ⁶⁷ Šis klausimas buvo pateiktas tik tokiu atveju, jei būtų neigiama atsakyta į antrojo klausimo a punktą.

- ⁶⁸ Atsižvelgiant į atsakymą į šį paskutinį klausimą, nereikia atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrojo klausimo c punktą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ⁶⁹ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. Tokiomis aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, 1988 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 4253/88, nustatančio Reglamento (EEB) Nr. 2052/88 dėl struktūrinių fondų uždavinių, jų efektyvumo bei jų veiklos koordinavimo tarpusavyje, taip pat su Europos investicijų banko operacijomis ir kitais esamais finansiniais instrumentais, įgyvendinimo nuostatas, iš dalies pakeisto 1993 m. liepos 20 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2082/93, 23 straipsnio 1 dalies trečia įtrauka, skaitoma kartu su 1988 m. birželio 24 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2052/88 dėl struktūrinių fondų uždavinių, jų efektyvumo bei jų veiklos koordinavimo tarpusavyje, taip pat su Europos investicijų banko operacijomis ir kitais esamais finansiniais instrumentais, iš dalies pakeisto 1993 m. liepos 20 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2081/93, 7 straipsnio 1 dalimi, sudaro teisinį pagrindą, leidžiantį nacionalinėms institucijoms nereikalaujant nacionalinėje teisėje nustatyto įgaliojimo iš gavėjo išieškoti visas Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) subsidijas, motyvuojant tuo, kad jis, kaip „perkančioji organizacija“, kaip tai suprantama pagal 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyvą 92/50 dėl viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių derinimo, iš dalies pakeistos 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva, nesilaikė šios direktyvos nuostatų, susijusių su viešaisiais paslaugų pirkimais, kurių tikslas buvo įgyvendinti operaciją, kuriai gavėjas ir gavo šią subsidiją.
2. ERPF subsidiją gavusios perkančiosios organizacijos nesilaikymas Direktyvoje 92/50, iš dalies pakeistoje Direktyva 93/36, numatytų viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių sudarant sutartį dėl subsidijuojamų priemonių vykdymo yra „pažeidimas“, kaip tai suprantama pagal 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentą (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų

finansinių interesų apsaugos 1 straipsnio, net jei kompetentinga nacionalinė institucija, suteikdama šią subsidiją, negalėjo nežinoti, kad gavėjas jau apsisprendė dėl paslaugų teikėjo, kuriam patikės įgyvendinti subsidijuojamas priemonės.

- 3. Tokiomis aplinkybėmis, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, ERPF subsidijos gavėjas, kaip perkančioji organizacija, nesilaikė Direktyvos 92/50, iš dalies pakeistos Direktyva 93/36, viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių sudarydamas sutartį dėl subsidijuojamų priemonių vykdymo:**

- aptariamas pažeidimas turi būti laikomas „pažeidimu, daromu nuolat“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, ir todėl šioje nuostatoje numatytas ketverių metų senaties terminas, taikomas išieškant neteisėtai šiam gavėjui išmokėtą subsidiją, pradedamas skaičiuoti nuo dienos, kai neteisėtai sudaryta viešojo pirkimo sutartis buvo įvykdyta,
- tikrinimo ataskaitos, kurioje konstatuojamas viešojo pirkimo sutarties sudarymo taisyklių nesilaikymas, ir dėl to nacionalinė institucija raginama reikalauti grąžinti pervestas sumas, persiuntimas subsidijos gavėjui yra veiksmas, pakankamai susijęs su pažeidimo tyrimu ar teisiniu nagrinėjimu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą.

- 4. Įgyvendinant Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalimi suteiktą valstybių narių teisę, pagal proporcingumo principą draudžiama taikyti trisdešimties metų senaties terminą išieškant neteisėtai iš Sąjungos biudžeto gautą naudą.**

Parašai.